

pro akutní problémy přítomnosti), a teprv skončiti u moderních theoretiků exaktních (rakouských i jejich spřízněnců v Americe i v Anglii) i socialistických.

§ 11. Název vědy a dějiny universitního studia národohospodářského.

I. Slovem oekonomika (řecké oikos) rozuměl starověk nauku o domácím hospodářství (rodinném), kdežto pro nauku o výtěžkovém podnikání užíváno výrazu chrematistika (nauka o obohacování se).

Výrazu "ökonomie politická" užil poprvé Montchrétien de Vauvenargues 1615 (Traicté de l'Öconomie politique) s obmezením na politiku blahobytní, a užívání jeho zobecňuje zejm. u stoupců liberální (individualistické) politiky hospodářské (i fysiokraté). Výraz národní hospodářství (economia nazionale) datuje od 1774 z Itálie (Giannini) a zobecněl nejprve v Německu (Soden 1805, Jacob 1809) pro vlastní nauku národohospodářskou s odleučením finanční vědy jako nauky o hospodaření státním, a potom i u Francouzů a Britů.

II. V novém věku potřeba účelného výcviku úřednictva pro komoru královskou, t. j. pro finanční správu domén a regálů, vedla v zemích německých a rakouských k vytvoření zvláštní nauky, t. z. v. vědy kamerální, disciplíny to

pro zeměpanské úředníky, která vztahovala se nejen na správu finančně hospodářskou, nýbrž na všeliké účely správy veřejné a byla tudíž zvana též vědou správní vůbec (science de l'administration). Ryze národohospodářské účely správní shrnovány ve zvláštní oddíl této správní vědy, zvaný vědou policejní (science de police). Zahrnovalť výraz "policie" dle tehdejšího názoru, který podstatnou příčinu majetkových deliktů spatřoval v chudobě a v jejím odstranění hledal i účel policie bezpečnostní, policii nejen bezpečnostní, nýbrž i blahobytní.

Tato kamerální věda rozštěpila se pak v ekonomii soukromohospodářskou, t. j. techniku zemědělství a průmyslu, a v ekonomii politickou, jakožto vědu státní, společenskou, dělíci se opět v nauku (theorii) národohospodářskou, v politiku národohospodářskou a vědu finanční.

Ale ještě nyní je příprava úředníků finanční správy v Badensku, Virtembersku a Hessensku upravena jakožto zvláštní odborné studium ("kameralistické") se součastí technologickými a přírodovědeckými a v nové době pocítuje se vždy více potřeba zjednatí i právnicky vzdělaným úředníkům správním jisté vědomosti technické (v železnictví a j.) jako s druhé strany technické usilují, zejm. pro účely služby veřejné, osvojití si alespoň základy věd právních a státních.

III. Na universitách zakládány zvláštní stolice pro vědu policejní a kamerální od stol. 18. (r. 1727 v

Halle a Frankfurtě n. Odrou, r. 1763 ve Vídni, na niž povolán Josef Sonnenfels, jehož dílo "Grundsätze der Polizey, Handlung und Finanz", poslední to vynikající dílo školy merkantilistické, bylo až do roku 1848 v Rakousku úředně předepsáno jakožto učebnice t.zv. věd politických. Sonnenfels obsadil žáky svými řadu učitelských stolic v Rakousku. V Praze přednášel od roku 1766 do r. 1807 Josef Ign. Butschek (pozdější rytíř z Heraltic) o naukách politických a policejních a (od r. 1776) o polním hospodářství, po něm do roku 1849 Václav Gustav Kopetz (+ 1857), který oproti učebnici Sonnenfelsové hlásal již nauky Smithovy a jeho německých vykladačů.

Česky počal národohospodářskou vědu pěstovati Dr. Frant. Lad. Rieger překladem učebnice Drozovy (Jos. Droz : Politické hospodářství čili zásady vědy o statcích, 1853) i monografiemi (O statcích a pracích nehmotných a jich významu i postavení v národohospodářství 1850, Průmysl a postup výroby jeho 1860), po něm vydali souborná díla Dr. Fr. Lad. Chleborád (Soustava národ. hospodářství politického 1869) a Dr. Max Wellner (Hospodářství národní 1874, a stručněji 1875). Dr. Eberhard Jonák (Základové hospodářství dle Rapeta 1871), r. 1883 Josef Kaizl z historické školy Schmollerovy (Národní hospodářství) a j., nejdůkladněji Albín Bráf, stoupenec abstraktní školy rakouské (r. 1899, Listy o studium národohospodářském) v knize Národohospodářská theorie (posmrtně r. 1913 vydané universitní přednášky)

a podrobnostmi přeplněné, avšak s nedostatečně vymezenými pojmy pracující dílo Kolouškovo (Národní hospodářství, 3 díly, 1918 - 1920).

§ 12. Methody v politické ekonomii.

I. Methodou vědeckou rozumíme logický pochod, jímž nabýváme (docházíme) poznatků vědeckých.

Rozeznává se :

1.) Methoda deduktivní (filosofická, spekulativní, abstraktní, aprioristická, matematická), která vycházejíc z jednoduchých základních prvků svého předmětu, buď o sobě zřejmých nebo na pozorování založených (indukci, pozorováním nabytých) a ode všeho nepodstatného odloučených (izolovaných), odvozuje z nich pouhými závěry a kombinacemi logickými důsledky a poznatky v nich se skrývající (t.zv. zákony kausální). Takovými předpoklady, na jichž základě budovány byly poučky národohospodářské, byly škole individualistické soukromá ziskovost (dobře pochopený vlastní prospěch soukromých hospodářů) jakožto výhradní motiv hospodářských jednání člověkových a právní řád uznávající osobní a hospodářskou svobodu (volnou soutěž).

2.) Methoda induktivní (přírodovědecká, empirická, historická, statistická, aposteriorická) vychází naopak z pečlivého pozorování co nejčtetnějších skutečných jevů